

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravníštvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca računajo po 1 dinar. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 10.

Ljubljana, dne 15. maja 1923.

Leto II.

Po kongresu.

Vsa poročila kakor tudi zapisnik o kongresu lesnih delavcev, ki se je vršil dne 6., 7., 8. in 9. maja 1923 v Ljubljani, bomo pričeli priobčevati s prihodno številko. Za danes naše tovariše na kratko obveščamo, da je kongres v polni meri svoj namen dosegel. Danes imamo „Zvezo lesnih delavcev Jugoslavije“, oziroma „Savez drvodjelskih radnika Jugoslavije“, kojega sedež je Ljubljana.

Delavci in zajedachi.

Na svetu je dvoje vrste ljudi: delavci in zajedachi. Delavci grade stavbe, železnice, ladje, proizvajajo silo, da goni kolesje v tovarnah. Delavce najdemo na polju, kjer orjejo, sejejo in žanjejo, da zalagajo človeštvo z živežem. Učitelji podučujejo mladino v šoli, zdravniki zdravijo ljudi, učenjaki študirajo in rešujejo nerešene probleme in seznanjajo ostalo človeštvo z rezultati svojih raziskovanj, inženirji izdelujejo načrte za razne zgradbe itd. Tako bi lahko našli še celo vrsto poklicev, ki koristijo človeški družbi s svojim ročnim in umnim delom. Ali to bi nas privedlo daleč. Vsakdo, ki dela z umom ali rokami in čigar delo koristi človeški družbi, je koristen delavec za človeško družbo. Za človeško družbo je delo profesorja, ki podučuje mladino na srednji šoli, ravno toliko vredno, kakor delo rudarja, ki spravlja na svetlo rudnine. Moderna človeška družba ne more obstati brez modernih šol, kakor ne more obstati brez rudnin, zato ima delo profesorja in rudarja enako vrednost za človeško družbo.

Poleg koristnih delavcev imamo v človeški družbi tudi zajedache, ljudi, ki žive ob delu drugih in ne store nič koristnega za človeško družbo. Med obema vrstama ljudi se vrši boj, ki se bo nadaljeval, dokler se vsi delavci — ročni in z umom — ne organizirajo kot razred, proglase vse za svojo skupno lastnino, kar proizvajajo, in ne napravijo konec zajedastvu v človeški družbi. Danes smo sredi tega boja, v katerem bodo zmagali delavci, ker je pri njih več inteligence kakor pri zajedachih.

Boj med delavci in zajedachi je star. Delavci so bili prej na svetu, kakor zajedachi. In delavci so bili predobri, zato so danes sužnji zajedachev. Ko se je pričela razvijati človeška družba v nedogledni preteklosti, so delavci s svojim delom ustvarili vsega preveč in dovolili lenuhom — zajedachem — da so jedli in se preživljali s tem, kar je njim ostalo. Kmalu so pa lenuhi in zajedachi v svoji domišljavosti zahtevali, da

naj imajo pravico do vsega, kar so delavci pridelali in hranili zase in svojo družino za slabe čase. Od tistega dne pa do danes se delavci niso mogli otresti lenuhov — zajedachev. Danes, ko so delavci spoznali, na kakšen način so nastali zajedachi v človeški družbi, je dolžnost delavcev, da se otresejo svojih pijavk.

Delavci so s svojo nepaznostjo povzročili, da so se naredili delavci v človeški družbi. Bili so lovci in redili lenuhe z divjačino, ki so jo ujeli. Delavci so izumili ogenj, iznašli so strojenje kož, da so pokrili nagoto. Izdelali so pasti za divjačino, in iz trave, vej in maha so pletli koče. Izumili so loke, pšice, sulice in puške. Izkopali so železno rudo, spremenili jo v železo in prvi so orali celino in sejali in sadili. Delavci so pa tudi dovolili, da so se zajedachi ob njih delu redili in z vsakim dnem pridobivali več moči, dokler niso delavcev popolnoma podjarmili in jih spremenili v svoje sužnje.

Delavci so marsikaj storili, ali vse v potu svojega obraza, da ni bilo treba zajedachem delati; ni jim bilo treba loviti divjačine in rib, ne orati, sejati in žeti. Dali so zajedachem čas, da so z verskimi in filozofskimi čenčami omračili njih duha, da so tem lože vladali.

Zajedachi so bili vedno nesramni. Zahtevali so pri vseh zadevah sedež pri ognju, zahtevali so za svoje čenče najboljši kos mesa. Med ženskami so si izbrali najlepše krasotice za svoje zakonske družice. Medtem, ko so delavcem natvezali pravljice o kaznih po smrti, so omrežili duha, da so tem lože živeli v dolce farniente. Da so bili delavci zadovoljni s svojim delom, so jim pripovedovali, da bodo za svoje težko delo prejeli plačilo po smrti.

Delavci so delali in jih redili, medtem ko so se oni zvijali v „čarovniških“ plesih in prepevali. Kadar je prišla nevarnost po noči in so delavci hiteli v boj, da branijo dom in ognjišče, jim zajedachi niso pomagali nikdar, marveč so se skrivali po svojih čarovniških brlogih in pripovedovali ženam in otrokom, da pojdejo delavci, ki padejo v bitki za obrambo doma in ognjišča v večna lovišča. In delavci? Delavci so šli v boj in branili dom in ognjišče s srčnostjo leva.

Kadar je pa napočila doba miru in je lakota pretila vsemu rodu, so delavcem pripovedovali, da jih je doletela kazen, ker so le premalo darovali njim — zajedachem. Tako so zajedachi vedno delili proizvode z delavci, dasiravno niso nikdar toliko proizvedli, da bi zredili le enega komarja.

Delavci so študirali čas in sezone in pripravili so zemljo, da je pričela roditi živež. Delali so ceste, mostove in pomole, odkrili so tajnosti, ki jih vsebujejo rudnine. Kjer so nekdanj bili zaraščeni in neprodni pragozdovi, se danes raz-

prostira žitno polje. Delavci so nalomili kamen, izdelali opeko in zgradili krasne palače. Zgradili so ladje in odpluli v daljni nepoznani svet na nova odkritja. Vedno so delali delavci z umom in rokami, da so zajedachi živeli v izobilju in jim ni bilo treba delati.

Vedno in vedno so bili zajedachi in njih sinovi zadovoljni s položajem. In če so delavci rekli, da niso zadovoljni s takim pasjim življenjem, so jih pregnali, sežigali na grmadah in obešali na vislice. Nemogoče je, da bi pero opisalo vse muke in trpljenje delavcev, ki so ga prizadeli zajedachi. Kadar se delavci niso dali krotiti s praznimi bajkami, so zajedachi ukrotili delavce z mečem in ognjem.

Delavci gotovo niso izumili orožja, da bi se rabilo proti njim. Iznašli niso črk in knjig, da bi učitelji pod nadzorstvom zajedachev učili deco delavcev krivih nauk. Niso napravili zakonov, da bi imeli dvojno pravico: za delavce in zajedache. Delavci niso izumili strojev, da bi delali še teže in več trpeli.

Zdaj se delavci zavedajo in spoznajo metodo zajedachev. Delavci s svojim spoznanjem ustvarjajo silo, ki strmoglavljajo zajedachstvo v človeški družbi. Na razvalinah strmoglavljenega zajedachstva bodo ležali razbiti okovi delavstva, ako spoznajo delavci svojo moč in se združijo v nepremagljivo silo.

Da se to doseže, se ne smejo delavci boriti drug proti drugemu. Njih boj mora veljati le zajedachstvu. Kadar bodo delavci prišli do tega spoznanja, bo tudi omajano gospodstvo zajedachev. Zaman se bodo zbirali krog svojega malika — denarja. Zastonj bodo klicali na pomoč svoje kupljene najemnike; njih glas bo ostal glas vpijočega v puščavi.

Zakon o zaščiti delavcev in inšpekcije dela.

Svoječasno je izdani zakon o zaščiti delavcev izzval med delavstvom mnogo zanimanja. Opravičeno so se sicer grajali nedostaki tega zakona. Zahtevalo pa se je, da se uveljavi in v praksi izvaja vsaj ono malo dobrega, kar ta zakon obsega.

Na shodih in zborovanjih posameznih strokovnih organizacij, se je o njegovi vsebini razpravljalo zelo živahno. Zlasti vodstvom strokovnih organizacij je bilo na tem ležeče, da široke kroge svojega članstva z vsebino seznani.

Na videz je zgledalo, da pomeni zakon o zaščiti delavcev za delavce znatno pridobitev, kar bi v resnici tudi bil, če bi vladnim krogom bilo na tem, da se v resnici tudi izvaja. Vpostavili so se sicer inštitucije, ki niso nič manj važne kakor zakon sam, toda prilike in možnost udejstvovanja se jim ne da tako, da ostaja pomen vseh teh inštitucij iluzoričen. Pod krinko štedenja se je pričelo klestenje raznih oddelkov ministrstva za socialno politiko. Spravili so se zlasti na oddelek inšpekcije dela, ker je ravno ta oddelek trnom v peti — podjetniškim organizacijam.

Spravili so se torej nad inštitucijo, katera je po svojem zvanju v prvi vrsti poklicana ščititi delavca in njegove interese. In ako pomislimo, da spada v delokrog inšpekcije dela nadzorovanje obratov, skrb, da tudi praktično ostane v veljavi osemurni delavnik, potegovati se za v zakonu zagarantirana prava delavcev, interveniranje v slučaju sporov itd., tedaj bo vsakemu šele jasno, kolike važnosti je inšpekcija dela za delavce.

Bil je čas, ko se je na polju socialne politike vsaj nekaj

dobrega storilo. S tem seveda ni rečeno, da bi vse to, kar se je storilo, bilo nekaj idejalnega, nekaj popolnega, ali vse eno je bilo nekaj. Bil je vsaj obetajoči začetek, bila je podlaga, na kateri bi bilo mogoče graditi dalje.

Pa ostanimo pri inšpekciji dela. Ta inštitucija je tako tesno zvezana z zakonom o zaščiti delavcev in obratno, tako da ta zakon brez dobro poslujoče inšpekcije dela mora neminovno zgubiti vso svojo vrednost in ves svoj pomen. Lahko trdimo, da smo pri nas inšpekcijo dela nekdaž imeli, danes pa je nimamo več. Dokler je tej inštituciji stal na čelu inž. Štebi, je še nekaj pomenila. Ali take inšpekcije, kakor si jo je zamislil inž. Štebi in kakor je je vodil on, izvestni krogi niso hoteli. Zato so Štebiju delo pristudili, in ko so se iznebili njega, so inšpekciji dela zaprli vsako sapo.

Spominjamo se trenutka, ko se je vršil mednarodni kongres inšpekcije dela v Švici. Takrat je poročilo o tem, kar se je pri nas napravilo na polju inšpekcije dela, vzbujalo v ostalem svetu precejšno pozornost. Ali delegati drugih držav niso vedeli, da je to le prevara in da jim delegati Jugoslavije mečejo v oči pesek, in le temu se imamo zahvaliti, da so od vseh strani padali komplimenti na naš naslov — po krivici. Projekt o inšpekciji dela, s katerim smo se na mednarodnem kongresu bahali in postavljali, je bil res lep, ali zdi se, da je bil izdelan samo za ta kongres, ne pa tudi za to, da se ga doma izvede! Komaj je po kongresu poteklo nekaj mesecev, že se je število okrožnih uradov inšpekcije dela reduciralo na deset, dočim bi jih za celo državo bilo potrebnih najmanj dvajset. Vrhutega se je okrnjenemu številu uradov reduciralo tudi osebje. Preje tako pametno zasnovana ideja o takozvanih asistentih, ki naj bi se rekrutirali iz krogov inteligentnih, praktičnih manualnih delavcev, je bila vržena v koš!

Skratka, podjetniškim krogom, ki so neprestano atakirali inšpekcijo dela, se je s pomočjo njim naklonjenih vladnih korifej posrečilo vreči vso to inšpekcijo ob tla.

Kaj naj pomeni inšpekcija dela, ki nima organov, kateri bi na licu mesta pregledovali obrate in kontrolirali, če se določbe zakona o zaščiti delavcev v resnici tudi izvaja? Danes stoji posameznim ostankom inšpekcije dela kot šef na čelu po eden inženir, kateremu je kvečjemu pridružena še kaka pisar-

Moderni politični razvoj.

I.

Revolucija v letu 1848. Njeni vzroki in posledice.

Ko so leta 1815. združenje vojske evropskih vladarjev končno do dobra premagale Napoleona in zavzele Paris, nastal je v Evropi mir, t. j. oni absolutistično-fevdalni mir, ki je vladal pred letom 1789. (prva francoska revolucija). Zveza treh vladarjev tzv. sv. alijansa ruskega, avstrijskega in pruskega kralja je bdela nad tem mirom, njegov angelj varuh za celo Evropo pa je bil avstrijski kancler knez Metternich.

V času tega mira je stopal gospodarski razvoj z velikanskimi koraki naprej. Prišli so v promet prvi stroji, moč pare se je začela urno izrabljati, zidale so se prve večje tovarne, gradile so se prve železnice, finančni kapital je ustvaril veliko industrijo in z njo industrijski proletarijat. Delavstvo se je grozovito izkoriščalo ob pretiranem delavskem urniku (14—16 ur). Zlorabljalo se je žene in otroke pri tovarniškem delu. A ne samo delavstvo, tudi malo meščanstvo, mali obrtnik in rokodelc sta trpela po novem kapitalističnem razvoju. Vsled teh razmer se je porajala velika nezadovoljnost med evropskim

niška moč, katera pa za inšpiciranje ni porabna, ker ji manjka vsakojaki vpogled v tehniko. Inženier pa, ki mora voditi pisarno in večinoma sam opravljati pisarniške posle, na inšpekcije potovati ne more in če bi imel še tako dobro voljo in namen, ker mu ne preostaja časa na eni, na drugi strani pa tudi radi tega ne, ker je to fizično nemogoče. Vrhutega se je vsled redukcije inšpektoratov delokrog ostalih desetih uradov tako razširil, da na kako količkaj uspešno delovanje niti misliti ni. Da pa postane vsako delovanje inšpekcije dela nemogoče, se jih je obremenilo še z inšpiciranjem parnih kotlov, kar v delokrog inšpekcije niti ne spada. Omeniti je treba, da se je preneslo na inšpekcijo dela tudi neko eksekutivno moč ali sodno pravo. Smejo renitentne podjetnike namreč kaznovati s tem, da jim nalože v zakonu o zaščiti delavcev predvidene globe. Pravico kaznovanja so popreje imela okrajna glavarstva. Popolnoma pravilno pa je bilo, da se je to preneslo na inšpekcijo dela, ali tudi to je pomnožilo inšpekcijsko delo.

Število uradov inšpekcije dela, kakor smo že zgoraj povedali, se je torej reduciralo, pri reduciranjem številu uradov pa se je tudi reduciralo osebje na minimum; razširil pa se je temu nasproti delokrog in naložilo veliko več dela kakor so ga imeli popreje! Kaj takega je pač mogoče le pri nas v Jugoslaviji.

Poleg vsega, kar smo omenili, spada v delokrog inšpekcije dela razen skrbi za varnost in zdravje delavcev tudi skrb za vzgojo obrtnega naraščaja — vajencev. Ta panoga inšpekcije dela je važnejša kakor pa bi si kdo mislil. Kajti pogoj modernega gospodarstva je, da se kader zdravega in visoko kvalificiranega delavstva, kojega pomanjkanje čuti najbolj industrija in obrt, preskrbi. Vsaj iz tega razloga bi se vladni krogi morali zavzeti in pobrigati za to ustanovo.

Izkoriščanje šolske dece.

V zadnji številki našega lista smo nekoliko posvetili v tovarno za gume v Slov. Bistrici. Poslušajmo, kaj pravi o tem eldoradu v naše kraje došlega italijanisa „Volksstimme“ v Mariboru:

ljudstvom in je zorela čimdalje bolj. Bilo je treba le povoda, da se je tleča iskra razpihnila v požar. Ta povod je bila slaba letina, ki je pritisnila l. 1847. po celi srednji Evropi. V februarju naslednjega leta je izbruhnila revolucija v Parizu, v marcu na Dunaju. Pred njo so morali bežati oz. se poskriti zastopniki absolutizma in fevdalizma.

Revolucija v l. 1848. je imela torej svoje vzroke v kapitalističnem razvoju. Do tega časa so se namreč pod vplivom nastajajočega kapitalizma popolnoma razvili vsi stanovi oz. vsi razredi človeške družbe. Na eni strani imamo fevdalno gospodo, t. j. veliko duhovščino in plemstvo, ki sta združena z absolutističnim prestolom in varujeta svoje koristi in koristi prestola, ki so ene in iste, istovetne napram koristim vsega ostalega ljudstva, meščanstva in tretjega stanu, kakor ga je prva francoska revolucija imenovala. Toda ta tretji stan že davno ni enoten, razcepil se je po eni strani v velemeščanski (velekapitalistični) in malomeščanski razred, ki sta se zopet oba smatrala za celoto, buržoazijo, imajočo menda skupne nasprotujoče koristi proti zadnjemu gospodarskemu najnižje stoječemu razredu proletarijatu. Slednji se je l. 1848. že zavedal svojega razrednega stališča, francoski delavec je vihtel

„Delavstvo tovarne za gume v Slov. Bistrici se nahaja že preko enega meseca v stavki. Namesto delavstva pa gosp. Marenzi nastavlja v svojem podjetju otroke, ki prav za prav spadajo še v šolo, ki pa jih je Marenzi naklonjeno šolsko oblastvo predčasno nadaljnega šolskega obiska oprostilo! Tak kulturni škandal je pa mogoč le pri nas! Kakšni stariši so neki to, ki svoje otroke za mizernih deset kron dnevnega zaslužka izroče brezobzirnemu izkoriščanju pri strojih, pri katerih jim preti nevarnost za zdrave ude in pri katerih neminovno morajo oboleti. Pozivljamo okrajni šolski svet, da proti šolskemu vodstvu v Slov. Bistrici in starišem dotičnih otrok uvede strogo preiskavo in krivec dovede zasluženi kazni. Pozivljamo pa tudi državno inšpekcijo dela, da protizakonito postopanje italijanskega podjetnika, kateri se hoče na račun nežnih otrok obogateti, prepreči in kaznuje.“ Tako „Volksstimme“ in prav ima.

Naše nadaljevalno šolstvo, njega konec.

Leta 1883. je bivša Avstrija izdala naredbo o organizaciji obrtnonadaljevalnih šol „vsled potrebe, ki se je od vseh prizadetih faktorjev naglašala.“

Leta 1923., torej ravno 40 let pozneje, jih bomo za slovenski del bivše Avstrije v najlepšem cvetju pokopali, toda ne zaradi tega, ker bi bile postale nepotrebne, ampak le vsled primanjkanja državnih sredstev za podpiranje teh šol.

Važnosti obrtnonadaljevalnega šolstva ni treba posebej poudarjati, saj je vsakomur znano, kaj pomeni solidna šolska izobrazba. Poglejmo le kratko statistiko, ki kaže, kako lepo se je obrtnonadaljevalno šolstvo razvijalo: 1908/1909 je bilo v Avstriji 1137 šol, leta 1911/1912 že 1428 in 1913/1914 1538 šol s 170.912 učenci. Za Slovenijo izkaže statistika profesorja Presia v brošuri: Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas za leto 1911/1912 20 obrtnonadaljevalnih šol.

Med vojno so počivale tudi obrtnonadaljevalne šole, a po preobratu se je takoj oživil pouk vajencev, ker je bil ravno po

na barikadah l. 1789. le francosko trobojnico, l. 1848. pa poleg nje že tudi rdečo zastavo.

V prvem veselju, ko je padel stari absolutistično-fevdalni zistem, ko je odpadlo tlačanstvo in desetine, ko se je proglasila politična svoboda, ko so stara gesla bratstva in enakosti prevzela osvobodjena srca — v tem prvem trenutku se je vele- in malomeščanstvo čutilo eno z delavstvom. Ali le malo časa je trajalo to bratstvo. Že nekoliko dnij po revoluciji se je meščanstvo v Parizu razdvojilo. Vele- in malomeščanstvo je začutilo, da ima nasprotne interese od delavstva, ter je začelo isto od sebe odbijati. S težavo je pariško delavstvo doseglo dva zastopnika (Alberta in Louisa Blanca) v narodnem zboru. (Proglasena je bila medtem seveda republika.) V tem sta obadva takoj začela povdarjati gospodarsko-socijalna načela proletarijata. Otvorile so se narodne delavnice, v katerih so dobili brezposelni delavci dela in zaslužka, v Luksemburgu pri Parizu se je otvoril zavod v proučevanje socijalnega vprašanja. Ali le malo tednov potem, in že najdemo združeno vse meščanstvo proti delavstvu. Narodne delavnice se zapro in v mesecu juniju je že nad 10.000 delavcev poklala nastopivša meščanska reakcija. Novi socijalni delavski razred je vse ostale pre-

vojni v dvojni meri potreben. Z veselo požrtvovalnostjo, z upi na boljšo bodočnost so se premagale vse težkoče in takratna deželna vlada je, uvidevši koristi obrtnonadaljevalnih šol, prevzela na državni budžet dve tretjini ugotovljenih stroškov za vodstvo, učne honorarje, učila in pisarniške potrebščine. Tako je bil obstoj in razvoj obrtnonadaljevalnih šol zasiguran. Ustanovile so se poleg že pred vojno obstoječih (20) še nove šole: leta 1920/1921 32 in leta 1921/1922 pa že 42.

Danes obstoja v Sloveniji ravno 54 šol, od katerih pa žal — zbog pomanjkanja državnih sredstev za podpore — ne deluje 12 šol, med njimi 5 strokovnih in 1 splošna v Ljubljani. Danes obiskuje šole okoli 3700 slovenskih obrtniških vajencev (ne všteti onih iz Ljubljane in krajev, kjer so šole sistirane), a v prihodnjem šolskem letu bodo morali ostati vsi doma.

Edini vzrok temu je pomanjkanje sredstev za potrebne podpore s strani države.

Cene šolskim potrebščinam in učilom so ogromno narasle, draginja je dvignila učne honorarje, kurjava in razsvetljava zahtevata premnogo denarja, tako da so se stroški za vzdrževanje obrtnonadaljevalnih šol podesetorili. Šolski predniki za leto 1922/1923 so se kruto reducirali in vendar je odpadla na šole le malenkostna podpora. Samo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani gre hvala za to, da se je v tekočem šolskem letu vsaj za silo moglo vzdržati 42 obrtnonadaljevalnih šol.

Omenjeno naj bo, da je država še danes na dolgu z delom podpore iz leta 1921/1922 in da šolski odbori težko čakajo na dovolitev potrebnega kredita. Brezobzirnost in kratkovidnost vlade v tem oziru gre še dalje. Lansko leto se je v proračunu subvencija vsaj predvidela, ako se tudi faktično ni izplačala. Iz predloga za državni proračun za leto 1923/1924 pa se je državna subvencija za obrtnonadaljevalno šolstvo sploh črtala! Brez državne podpore pa ni za te šole obstanka, kajti kdo naj krije stroške?

Toliko glede obrtnonadaljevalnih šol. V kakšnem položaju se nahaja pa trgovskonadaljevalno šolstvo? Za trgovske nadaljevalne šole velja isto; tudi tukaj najdemo isti žalostni položaj. Vlada ni dala za trgovskonadaljevalno šolstvo niti v preteklem letu nobene podpore in je ne bo dala tudi letos. Tudi tukaj se imamo zahvaliti samo trgovski in obrtniški zbornici, da smo te šole rešili od popolne ukinitve!

Spričo teh žalostnih dejstev stojimo danes pred zatvoritvijo vseh nadaljevalnih šol. Ali vemo, kaj pomenijo obrtne in trgovske

strašil, da so se združili proti njemu. Zatajenje svobodomislenih principov se je kmalu maščevalo na meščanstvu. Prvo je prišlo malomeščanstvo na vrsto, ki je bilo kmalu izključeno od zastopstva v narodnem zboru po velemeščanih. A tudi to se je kmalu začutilo šibko, balo se je tudi maščevanja malomeščanov in delavstva, edino rešitev in oporo je vzvidelo v krepki vojski, zato se je podvrglo popolnoma generalu Napoleonu (nečaku prvega Napoleona), ki se je kmalu na to l. 1853. proglasil francoskim cesarjem in uvedel zopet staro absolutistično vojaško vlado.

Podobno usodo je imela revolucija na Dunaju in drugod, enaka znamenja pri njenem postanku in podobne posledice. Do l. 1850. je bila po celi Evropi revolucija potlačena.

Zapuščina iz te dobe nam je ostala v Marx-Engelsovem komunističnem manifestu. Ko je revolucija ugasnila, je Marx prvi spoznal, da so l. 1848. socialna protiva igrala prvo vlogo, da so se borili različni razredi ne za kaka fantastična gesla, marveč za moč v državi. Marx je spoznal, da izvirajo vsi politični dogodki iz gospodarskih nasprotij. (Nadaljevanje.)

nadaljevalne šole za naše gospodarstvo? Ali se zavedamo težkih posledic, katere bo imela zatvoritev teh šol? Obrtniški, kakor tudi trgovski naraščaj, prihaja v uk po večini s štiri- do šestrazredno ljudskošolsko izobrazbo; število onih, ki prihajajo iz srednjih šol, je zelo pičlo, zato so nadaljevalne šole pri nas tako važnega pomena, da ga moremo jedva oceniti. Usoda naše obrti, trgovine in industrije je odvisna od tega, ali si bomo znali vzgojiti dobro izšolan kvalificiran naraščaj, ki bo odgovarjal zahtevam današnjega časa. Konkurenčna moč naše obrti, trgovine in industrije je odvisna od tega, ali si bomo znali vzgojiti zadosten kader kvalificiranih delavcev. Fundament vzgoje našega naraščaja so pa nadaljevalne šole, zato je naša dolžnost in dolžnost poklicanih faktorjev, da se posveti vsa skrb temu, da se nadaljevalne šole ne zapirajo, ampak da se jim omogoči čim uspešnejše delovanje.

Na naslov ljubljanske občine.

Iz ljubljanskih delavskih krogov smo prejeli sledeče vrstice: Draginja neprestano raste. Na nabavo najpotrebnejše obleke in obutve že davno ne mislimo več, temveč si pomagamo kakor vemo in znamo. Plače so nam doslej zadostovale komaj za moko, krompir, mleko in sem pa tje za meso. Zadnje tedne pa so cene tudi tem rečem tako poskočile, da jih delovno ljudstvo ne zmaga več. Mesu smo se morali že vsi odreči. Le pogledajte mesnice, kako so prazne! 100 K že velja kila prav slabe govedine. Vemo, da je draginja že vsled tega nad potrebo večja, ker gre vse, kar rabi revni konsument, čez toliko in toliko prekupčevalskih rok, pri tem pa ni nobenega javnega regulatorja cen. Prvo so danes za nas konsumente potrebna živila, z vsem ostalim se že kako potrpi. Zato pričakujemo od sedanjega ljubljanskega občinskega sveta, da ustvari tako potrebno nam aprovizacijo. Velika škoda je bila, da so se razne medvojne in poveljne javne aprovizacijske naprave likvidirale, namesto da bi se le reformirale. Mestne občine največja socialna naloga današnjega dne je, da preskrbi delovno ljudstvo z moko, mastjo in mesom s pomočjo mestne aprovizacije. V ta namen naj bi sedanji občinski svet ljubljanski započel potrebno akcijo. Zakaj treba je končno preiti od besed — do dejanj. Zadrega revnih ljudi je dosegla višek.

Fr. Uršič:

Dohodnina od mezd.

Predpisi o davkih se sedaj v prehodni dobi tako zelo izpreminjajo, da je treba imeti celo veččaku največje pazljivosti, če si hoče biti vedno na jasnem in vedeti, kateri predpisi so veljali za vsako posamezno dobo.

Najbolj se pa izpreminjajo določbe glede davkov od službenih prejemkov. Kakor bo našim čitateljem že znano, smo imeli do leta 1921 na službene prejemke troje davkov: 1. dohodnino, 2. plačarino in 3. invalidski davek.

1. Splošne določbe.

Dohodnina se odmerja od mezd na ta način, da se določi, koliko so znašali mezdni prejemki v pretečenem letu, to

je v onem letu, ki je bil pred davčnim letom. Ako se odmerja dohodnina, n. pr. za leto 1922, pridejo v poštev službeni prejemki iz leta 1921. Če pa delavec (ali uslužbenec vobče) dne 1. januarja 1922 ni bil pri istem gospodarju v delu vsaj že eno leto, se ne vzamejo za podlago službeni ali mezdni prejemki pretečenega leta, temveč oni, ki jih je ali jih bo še dobil uslužbenec ali delavec v tekočem letu, torej v našem primeru kar prejemki iz leta 1922.

Ker se dohodnina za leto 1922 glede mezd in službenih prejemkov več ali manj še le sedaj odmerja, smo vzeli nalašč primer za leto 1922. Ravno to načelo velja seveda tudi za davčno leto 1923; toda za to leto se bo odmerjal davek šele takrat, ko bo izšel novi finančni zakon, kar se bo zgodilo pa najbrž šele v poletju ali pa šele v jeseni.

Verjetno je, da se bodo za leto 1923 zakonske določbe iznova izpremenile; zato velja ves ta članek samo za davčno leto 1922, za katero se davek ravno sedaj odmerja.

2. Določitev odmerne podlage.

Za podlago se vzamejo torej službeni prejemki (mezda) iz leta 1921, če pa uslužbenec dne 1. januarja 1922 še ni bil eno leto pri istem poslodavcu v službi, pa službeni prejemki iz 1. 1922.

Iz te podlage pa je izločiti poprej draginjske doklade, in sicer največ z onim zneskom, ki bi jih bili dobivali uslužbenci v tem primeru, če bi bili državni nameščenci.

Da pa izvemo, s katerim zneskom je izločiti iz skupnih prejemkov oni delni znesek, ki odpada na davka proste draginjske doklade, je treba ločiti troje krajevnih skupin, in sicer:

1. Ljubljana, Maribor in kraje v Prekmurju;
2. Kočevje, Kranj, Logatec, Novo mesto, Ptuj, Celje;
3. vse druge kraje v Sloveniji.

Delegacija ministrstva financ v Ljubljani je naredila za vsako teh skupin neko tabelo, iz katere se lahko razvidi, kateri znesek odpade že kar na obdavčljivo plačo.

Pri teh tabelah je pripomniti, da se razumejo pod otroci samo oni otroci, ki so še nepreskrbljeni in za katere uslužbenec tudi zares še skrbi.

Ker je tarif za dohodnino še vedno v kronah ter davčna oblastva ta davek tudi še v kronski veljavi predpisujejo, smo navedli zneske v vseh tabelah še v kronski veljavi.

(Dalje prihod.)

Za naš vsakdanji kruh.

Celje. Da je včasih tudi takrat, kadar konjunktura ni ravno najboljša, s taktičnim nastopom mogoče doseči kak uspeh, nam dokazuje razprava, katera se je vršila dne 18. aprila t. l. na celjskem magistratu med zastopniki delavcev in delodajalcev za regulacijo plač celjskim mizarjem in strojnim delavcem in ki se glasi:

Dogovor:

1. Mezde mizarskega delavstva spodaj navedenih tvrdk se uredi tako, da bo nova mezda v prvi kategoriji znašala na uro 28 K, v drugi kategoriji 26 K, v tretji kategoriji 24 K, v četrti 22 K in končno v peti 19 K.

2. Morebitno nižjo plačo kakor jo določa peta kategorija se sme odmeriti le v sporazumu z delavskimi zaupniki.

3. Vse ostale ugodnosti ostanejo tudi še nadalje v veljavi.

Za delodajalce so bili navzoči gospodje: Franc Vehovar, Karol Golob, Franc Tajnšek in Jožef Mihalič. Za delavstvo: strokovni tajnik Alojzij Leskovšek, Edvard Žumer, Jurij Leber in Martin Šestir. Za delavsko zbornico je bil navzoč s. Likar in končno je zastopal inšpekcijo dela vladni komisar gospod J. Počkaj.

Kakor po navadi so tudi to pot g. delodajalci skušali dokazovati, da vsled pomanjkanja dela in umazane konkurence okoliških mizarskih mojstrov na kako povišanje pristati ne morejo. Po dvournem, mestoma precej burnem govorniškem dvoboju pa je vendarle šlo. Zastopniki delavcev so se sedanjih ne baš ugodnih razmer zavedali, zato pa tudi niso pretirali in celo do skrajne meje popuščali. Vseeno pa uspeh ni slab, ker se je prvič uvedel enostavnejši zistem kategorij, in drugič, ker je vsak izmed prizadetih vsaj približno prišel pri zboljšanju na svoj račun.

Pozneje je na dogovor pristala oficielno tudi zadruga mizarskih mojstrov, katera se popreje sploh ni hotela spuščati v kako razpravo.

Predno se je prišlo pri tem gibanju do zaključka je trajalo precej dolgo — to je bil tudi v Ljubljani slučaj — vsekakor pa se mora celjskim tovarišem priznati, da so razumeli situacijo in da so se zavedali, da se pogodb ne da kar tako stresati iz rokava.

Sedaj pa, celjski tovariši, na delo in skrbite, da ga ne bo v Celju lesnega delavca, ki ne bi bil član svoje strokovne organizacije. Vrzite se tudi na bližjo in širšo okolico, kajti zbrati bo treba vse sile, če bomo hoteli, da se nas bo upoštevalo, in če si bomo hoteli urediti življenje dostojno ljudi. Zapomnimo si, da posameznik ne pomeni nič; zato držimo ščit solidarnosti visoko. Naše geslo bodi: Vsi za enega in eden za vse!

Socijalna politika.

Socijalno zakonodajstvo na Čehoslovaškem. Koncem aprila t. l. je komisija, ki je po nalogu ministra za socijalno politiko imela izdelati zakonski osnutek o proširjenju socijalnega zavarovanja, svoje delo končala. Novi izdelani zakon predvideva ureditev zavarovanja invalidov. Delavsko zavarovanje kakor tudi zavarovanje vdov in sirot pa se uvaja. Tako na Čehoslovaškem, ne pa pri nas! Pri nas vladajoča kasta že tri leta govori o najbolj perečih vprašanjih in nujno potrebnih zakonih, storila pa ni prav ničesar. Da pa vladajočim krogom v Jugoslaviji ne bomo delali krivice, priznavamo, da so ti krogi vendarle nekaj dosegli, namreč to, da so vsled njihove nesposobnosti in brezglavosti povzročili neznosno draginjo in stradanje delavstva.

Za osemurni delavni čas. Nedavno tega je zveza inženirjev v Ameriki priobčila potom posebne publikacije svoje mnenje in nazore glede osemurnega delavnika. Njeno stališče je odločno za osemurnik.

Češkoslovaške zbornice za konzum in delo. Češko-slovaška vlada bo izdala v kratkem zakonski načrt, po katerem naj se ustanove zbornice za konzum in delo. Te zbornice naj bi varovale ročno in duševno delavstvo pred velikim kapitalističnim izkoriščanjem ter naj vzravnaajo gospodarske in soc. razmere med širšimi sloji. Zakon predvideva sledečo delitev te zbornice: 1. oddelek za konzum, ki ima sledeč delokrog: peča se s tržnimi cenami, ki jih naj urejuje v skladu

z inozemskimi tržnimi cenami, razpravlja o prenizkih in previsokih cenah življenskih potrebščin, zatira in onemogočuje verižništvo s konkurenco na trgu, se bori proti združenim kapitalistom, propagira direktni nakup (n. pr. moko naj se ne kupuje preko trgovca od mlinarja, temveč se jo kupi kar naravnost od mlinarja). Ti oddelki imajo tudi nalogo, zbirati natančne podatke o padanju in dviganju cen, zbirati statistike itd. 2. oddelek za delo: sodeluje pri mezdah, delavnih, stanovanjskih, gospodarskih in kulturnih vprašanjih. Razpravlja nadalje o vrednosti duševnega in ročnega dela. Skrbi za izvrševanje zdravstvenih, higijenskih in varnostnih naredb za delavnice in pisarne. Nadalje sodeluje pri izboljšanju socialne zakonodaje, nadzoruje obrt in industrijo. Zbornice se dele v okrajne, deželne in državne zbornice. Okrajne zbornice imajo po 48 članov in 16 namestnikov; državna zbornica pa ima po 60 članov in 20 namestnikov. Volitve se vrše v vsak oddelek posebej; v konzumne oddelke volijo konzumne zadruge, vsi neorganizirani konzumenti in vpokojenci. V oddelke za delo volijo obratni odbori, zaupniški odbori, duševni delavci, letni delavci, služinčadi. Ta zakonski načrt ima edini namen, da se konsolidira gospodarsko življenje v Češkoslovaški in naj služi kot nekaka odškodnina za doprinešene vojne žrtve. Kje smo s takimi načrti v Jugoslaviji?

Majska slavnost.

Proletariat celega sveta je pregledal svoje bojne vrste. Danes ko čitamo poročilo iz cele države in ko smo prejeli vesti iz celega sveta imamo pred seboj jasno sliko moči proletarskega gibanja. Ni več obup, ni več malodušnost, 1. majske manifestacije so bile zbiranje proletarske armade pod rdečo zastavo, grupiranje za predstoječo ofenzivo proti največjemu sovražniku človeštva: kapitalizmu, militarizmu in vojno vojni je napovedal internacionalno organizirani proletarijat znova in 1. maja je položil slovesno zaobljubo. Manifestacija za edinstvo proletarijata je bila manifestacija za: svobodo, enakost in bratstvo. Marxov duh živi, združuje in zmaga.

Prevalje. Majska proslava v Prevaljah in Guštanju je vspela nad vse lepo. Lešani in Guštanjčani so prišli v Prevalje, kakor običajno v slikovitih sprevodih, z godbami, zastavami in napisi. V teh sprevodih je bilo vse zastopano: šolska mladina, fantje, dekleta, možje, žene in sivi starčki. Že ta zunanja slika je kazala, da je v naši dolini vera v socializem trdna in nezlomljiva. Manifestacijski shod se je vršil v Prevaljah pred združnim domom. Kot govorniki so nastopili sodruzi: Uratnik iz Ptuja in Golmajer iz Ljubljane. Popoldan ste bili na Lešah in v Guštanju veselici. V Guštanju je vpriporila leška „Svoboda“ pod režijo sodruga Doberška Ganglovo „V dolini solz“. Igralci in igralki so želi obilo priznanja. Zlasti igra je pokazala, kako naš socialistični novi svet v naši dolini tudi notranje raste in napreduje.

Hrastnik. Sprevod v Hrastniku je trčil ob bajonete in ker je bilo treba preprečiti prelivanje krvi, so reditelji 700 glav broječi sprevoz ustavili in razburjeno delavstvo pomirili.

Zagorje ni zaostalo za ostalimi industrijskimi kraji in ondotni proletarijat je proslavil 1. maj z lepo uspelim shodom ob obilni udeležbi.

Ljubljana. Tudi ljubljanski proletarijat je s složnim enotnim nastopom dokazal, da ni sila reakcije udušila delavskega gibanja. Na zborovalnem prostoru pred „Mestnim domom“ se je zbiral razredno zavedni proletarijat — večtisoč-

glava množica. Govorili so sodruzi Žorga, Jeram in Krudelj. Sprevod je bil v Ljubljani prepovedan. Delavstvo je pa po shodu odšlo korporativno v grupah pred „Delavski dom“, kjer sta govorila s. Jeram v imenu Strokovne komisije, s. J. Žorga pa v imenu neodvisnih strokovnih organizacij. Proletarijatu je bila manifestacija nov dokaz žive potrebe edinstva.

Trbovlje. Prepovedan 1. majski sprevoz v rudarskem revirju se je vršil veličastno. 6000 razredno zavednih trboveljskih proletarcev je korakalo z rdečimi zastavami v sprevodu pred „Delavski dom“, kjer sta govorila na shodu ss. Krušič in Štukelj. Popoldan je mladina uprizorila gledališko predstavo. Trboveljski proletarijat si je svest svoje moči.

Jesenice. 1. majska proslava na Jesenicah bi bila vsled izzivalnega nastopa vladnih organov kmalu končala s krvoprelitjem. Na Jesenice je prikorakal proletarijat iz Save, Javornika, Dobrave, Leseca, Gorij in drugih krajev. Kraj sam si je nadel praznično obleko, jeseniški kovinarji pa so se zbirali pred „Delavskim domom“. Vladni komisar je hotel odstraniti z „Delavskega doma“ rdeči zastavi, kar se mu pa ni posrečilo, kakor ni prodrl z zahtevo, da se morajo odstraniti razni napisi na slavalokih. Iz bližnjih krajev so pospela orožniška ojačenja, ki so imela nalogo za vsako ceno preprečiti sprevoz, vladni komisar je zahteval od ss. Svetka in Lemeža, da mu predložita govore v cenzuro, kar sta pa oba odklonila iz razloga, da je to poseganje v svobodo govora. Zaupniki so se trudili, da so obdržali množico, ki je do skrajnosti ogorčena hotela naprej in naj bi prišlo karkoli. Vsi ti dogodki so povzročili, da je bil 1. maj na Jesenicah velika demonstracija proletarijata proti vladajoči reakciji, ki s pomočjo radikalcev terorizira delavsko gibanje, ki ga ne bo udušila nobena sila več.

Beograd. Na jugu živi razredno zavedni proletarijat, in vsa poročila, ki skušajo opisovati propadanje socialistične misli na jugu države, so 1. maja bila ovržena. Gibanje proletarijata v Srbiji nasprotno raste in bo tembolj, ker je prestana kriza v delavskem gibanju sploh.

Na jugu ni prišlo do sporazuma med Socialistično stranko Jugoslavije, strokovnimi organizacijami amsterdamskega pravca na eni strani in komunističnimi „neodvisnimi“ političnimi in strokovnimi organizacijami na drugi strani, ki bi omogočil enotno 1. majske manifestacije proletarijata tudi v Beogradu. Socialistična stranka Jugoslavije in pa strokovne organizacije, pripadajoče Glavnemu radniškemu savezu so proslavile 1. maj ločeno od komunistov.

Socialistični proletarijat je ob 8. uri zjutraj napolnil veliko dvorano „Novega doma“, kjer se je vršil shod. Govorila sta s. Topalovič za SPJ in s. Luka Pavičovič za Glavni radniški savez. Po shodu se je formiral sprevoz, ki se je z rdečimi zastavami — na čelu sprevoza mladina — pomikal kljub prepovedi policije po mestu na Topčider, kjer se je vršila majska veselica.

Novi Sad. 1. majska manifestacija se je vršila v „Delavskem domu“. Zbralo se je nad 4000 razredno-zavednega delavstva na shodu, kjer sta govorila ss. Sekulič in Brkič. V Novem Sadu, poznanem gnezdu jugofašistovskega terorja, je počivalo delo popolnoma. Komunisti so priredili svoje zborovanje, pa niso uspeli.

Niš. Proletarijat v Nišu (Srbija) je praznoval 1. maj in poslal celokupnemu proletarijatu pozdrave solidarnosti s svojega shoda.

Nemška Avstrija.

Proslava 1. maja je pokazala naraščajoče gibanje proletarijata, iz vseh krajev došla poročila pripovedujejo o sijajnih

manifestacijah. 1. maj je v Nemški Avstriji državni praznik, ki si ga je izbojeval razredno-zavedni proletarijat v dobi po-vojne revolucije.

Graz. V sprevedu je korakalo 60.000 proletarcev; shod se je vršil na trgu Svobode.

Wien. Velikanske manifestacije dunajskega proletarijata opisujejo vsi meščanski časopisi. V sprevedu je korakalo okoli 300.000 razredno-zavednega proletarijata. Velikanski trg pred mestnim magistratom je bil premajhen, da bi se v njem strnila ogromna množica. 30 govornikov, 23 sodrugov in 7 sodružic je govorilo. Majska proslava je bila obenem overtura za bližajoči se gigantski volilni boj.

Poročila iz vseh ostalih mest in industrijskih krajev niso nič manj navdušujoča.

Nemčija.

Berlin. Nad četrtn milijona proletarijata se je udeležilo v sijajnem sprevedu 1. majske proslave.

München. Mesto klerikalne reakcije in nacijonalizma je 1. maja bilo priča sijajnih manifestacij internacijonalno organiziranega proletarijata. Okoli 50.000 glav broječi spreved z rdečimi zastavami se je vil po mestu. Nemški nacijonalci niso upali nadlegovati in izpolniti groženj svojega časopisja.

Essen. V sprevedu je marširalo nad 100.000 proletarcev.

Italija.

Dežela „svobode“ je praznovala 1. maj v znamenju fašistovskega terorja. Delavstvo je ustavilo delo in v posameznih mestih, v Rimu, Milanu, Bologni so se formirali sprevedi. Zaman so se trudili fašistovski listi zmanjšati utis, ki ga je napravila 1. majska manifestacija v Rimu. — V Milanu je došlo do spopadov in so fašisti razdejali delavsko zbornico in ustavili „Avanti“, glasilo socialistične stranke. V Neaplju, Bologni, Trstu itd. pa so padali streli in pokale bombe. Pod gladino fašistovskega imperija vre!

Madžarska.

V Budimpešti se je kljub klerikalni krvavi Horthyjevi beli gardi udeležilo majske manifestacije nad 100.000 proletarcev.

Čehoslovaška.

Proslava na Čehoslovaškem je vsepovsod sijajno uspela. Celokupen promet je bil ustavljen na vseh železnicah.

Francija.

V Parizu je po ogromnih zborovanjih došlo 1. maja do krvavih demonstracij.

Anglija.

V Londonu so manifestacijski sprevedi izročili japonskemu poslaniku noto, kjer se zahteva izpraznitev otoka Sahaline in njegova izročitev Rusiji. Francoski poslanik pa je bil pozvan, naj sporoči vladi, da angleški proletarijat zahteva izpraznitev Porurja. — Največje manifestacije so bile v industrijskih centrih; v provinci Durham je manifestiralo 200.000 rudarjev.

Japonska.

1. majske manifestacije so bile krvav spopad proletarijata z buržuazijo. Poročila govore o številnih ranjenih in mrtvecih. V deželi vzhajajočega solnca se poraja silno gibanje izkoriščanega proletarijata.

Shodi.

V nedeljo dne 29. marca 1923 ob 9. uri dopoldne se je vršil dobro obiskan shod lesnih delavcev v Glažuti pri Ribnici. Zbrali so se iz Glažute, Loškega potoka in Jelenovega žleba. Poročal je sodrug Bradeško iz Ljubljane obširno o sedanjem položaju lesnega delavstva, ki se je tako poslabšal zadnji čas, in sicer zaradi tega, ker je delavstvo tako nezavedno in ni združeno v svojih strokovnih organizacijah. Če bi bilo delavstvo dobro organizirano, ga ne bi mogli podjetniki tako izkoriščati, da dela ponekod po 12 do 16 ur dnevno in to za zelo sramotne plače. In to delavstvo se ne zaveda, da to vpliva tudi na one delavce, ki delajo že po 8 ur na dan in tako podjetniki tudi že na te delavce pritiskajo, da bi delali 12 ur dnevno. Zato pa se mora delavstvo zavedati in se organizirati, da uvedemo povsod osemurni delavnik oziroma delavni čas in da se povsod uredijo tudi enake plače. To bomo mogli storiti pa le takrat, kadar se bode delavstvo zavedalo, kaj mu pravzaprav organizacija nudi, to je pa tudi, da morajo člani po pravici prispevati zato. Mar-sikateri delavec pa pravi: „Kaj bom plačeval, mar tisti denar zapijem!“ Ta delavec pa je v resnici nezaveden in ne ve, da je alkohol še večji sovražnik in zastrupljemalec človeških teles kakor pa kapitalizem. Zato vas lesne delavce kličemo vse v eno skupno organizacijo. Lepo uspeli shod pa se je zaključil z navdušenjem delavstva, ki je sklenilo, da bo šlo na delo za organizacijo. Popoldne pa so imeli oziroma se je vršila domača zabava, ki so jo priredili sodrugi in sodružice v prid podpor-nemu skladu onemoglih članov. Tudi ta prireditev je lepo uspela, ker sodrugi in sodružice v Glažuti se zavedajo, da je le v skup-nosti moč. Le naprej tako in imeli boste prav dobre uspehe.

Razno.

Nesreča. Dne 29. aprila t. l. je skobeljni stroj podpred-sedniku naše ljubljanske podružnice tovarišu Blaževiču odtrgal palec desne roke. Kazalec iste roke pa mu je hudo poško-doval. Nezgodna se mu je pripetila v delavnici mizarkega mojstra g. Šeniceta.

Kmalu bodo oni mizarji, ki imajo roke še nepoškodovane, bele vrane.

Ivan Černivec †. Bridka je usoda ostarelih mizarjev. Na kake prihranke za stara leta niti misliti ni, ker so zlasti sedanji zaslužki taki, da niti za sproti ne zadostujejo. Pred vojno je bilo v tem pogledu vsaj malo drugače. Če sta mizar in njegova žena pridno delala in, kakor pravimo, stiskala, je bilo jima mogoče, da sta si kak vinar prihranila. Tako je bilo tudi z rajnkim Černivcem. Potom dolgoletnega dela in skrajni štedljivosti in še po ženitvenih okoliščinah je spravil nekaj tisoč kron skupaj. Ali vojna ni prizanesla nikomur; denar je zgubil svojo veljavo. Trud in namen celega življenja prihraniti se nekaj za starost je bil zastonj tudi pri Černivcu. Stari mož je dne 18. aprila t. l. od celega sveta zapuščen in pozabljen umrl v — hiralnici! Ubožnica ali hiralnica, to je dandanašnja usoda delavca, ki je, dokler je mogel, vso živ-ljenje delal.

Naša sedanja mlajša generacija ljubljanskih mizarjev Černivca ni dosti poznala. Starejši pa se ga gotovo spominjajo še prav dobro. Bil je človek svoje vrste, ki pa nikoli ni storil nikomur krivice. Govoril ni dosti, kadar pa je hotel kaj po-vedati, je vedno porabljal besed „tku pa tku“ ali pa „tkule

Agitirajte za organizacijo!

pa tkule“ in pri tem običajno parkrat prokosil, kar je drugim dajalo povod za marsikatero nedolžno šalo.

Delal je Černivec dolgo pri trdki Tönnies in ko je g. Unger, ki je bil poslovodja pri trdki, odšel k stavbeni družbi na Vrtači, je prišel tja tudi on in je tamkaj delal dokler ni opešal. Pozneje je bilo Černivca videti le malokedaj, tako da smo tudi mi le po naključju zvedeli za njegovo smrt. Stari naš tovariš je bil pokopan kakor ne poznan berač. Da govorimo s Černivcem „tkule pa tkule“ zgleda z delavcem na stara leta! Bodi mu zemljica lahka.

Na mestu kruha — orožje. Škodove tovarne v Plznu na Češkoslovaškem so poslale nekaj strokovnjakov v našo državo, da preiščejo pogoje, pod katerimi bi se mogel prenesti del Škodovih tovarn v našo državo. Poleg tega je že popreje obstojal načrt, prenesti neko kompletno tovarno orožja iz Avstrije v našo državo. Vojno ministrstvo namerava tako tovarno namestiti blizu železnih rudnikov v Bosni.

Še bo „veselo“, še! Na mestu pametnega izkoriščanja prirodnega bogastva v produktivne svrhe — orožje!

In kakor smo to pri nas že navajeni, kaka mastna „zarada“ posameznikov gotovo tudi pri tej priliki ne bo izostala. Vojni minister bi najboljšje napravil, ako bi vse moške enostavno poklical pod orožje, delo pa naj bi se prepustilo ljubemu Bogu. Glavno je, da bomo imeli dosti orožja in dosti „momčadi“. Drugo je postranska stvar.

Ljubljanska kreditna banka. Dne 6. maja 1923 se je vršil občni zbor delničarjev Ljubljanske kreditne banke. Zanimivo je, da v splošni depresiji, v kateri se nahaja celotno gospodarstvo, in da v času silne bede širokih slojev delovnega ljudstva zna ta baje slovenska narodna banka priiti vseeno na svoj račun. Njeni delničarji so si ob čitanju bilance gotovo mencali roke. Kajti čisti prebitok „vse časti vrednih poslov“ te banke za poslovno leto 1921 znašajo 13.209.959 K 29 vin., za poslovno leto 1922 pa 16.963.883 K 16 vin.

Beda. Če greš po ulici, po cesti ali po polju, te zbode v dno srca, ko vidiš trume beračev, mladih hromcev in pa starih onemoglih revežev.

Najdeš in vidiš, če hočeš, tudi med temi ljudmi, ki niso ne hromci, ne sivolasi berači, temveč ljudje z mladimi, bledimi obrazi. Na obrazu, na obleki, v očeh jim bereš bedo, kjer nimajo posla. Tava sem, tava tja, hodi se klanjat sedaj temu, sedaj onemu delodajalcu in berači za delo, za trdo delo, samo da si ohrani svoje boso življenje. Če pogledaš njih ognjišče, v njih skromna stanovanja, če jih imajo — kaj vidiš! Bleda, izmučene obraze s solznimi očmi, proseč kruha, vsaj malo skorjico suhega kruha. Žeha — mati si vije roke in dviga svoje medle oči k nebu, proseč usmiljenje od Najvišjega, od Stvarnika nebes in zemlje. Mož z razkuširanimi lasmi in izbuljenimi očmi pa preklinja nebo in zemljo, ker ga ni odrešenika, da bi mu podal roko in ga rešil obupa.

Da, dragi proletarci, še dolgo bode tako in pa še hujše bode, ker se še niste napotili na ono pot, ki naj vas privede iz bede na drugi svet, na svet proletarske svobode!

Res je vesela pomlad, krasen maj, bujne vonjave, veselo popevanje ptic po zelenem grmičevju in belo cvetočih drevesih, ali tvoje srce ne vidi tega, ne čuti in ne uživa, ker te je zamaral od doma le jok in tarnanje v družini.

Ne kliči vraga, ker te že ima v svojih pesteh, ne obešaj se za haljo birača, ki te biča s škorpioni, ne hodi za njimi, ki te zapeljujejo, ne hodi v družbe, ki te zastrupljajo, temveč daj vsemu temu slovo, če si želiš svoj položaj spremeniti, in pojdi sam v sebe, v svoje vrste, v vrste proletarcev!

Zakaj se sramuješ povedati, da stradaš, zakaj resnico zanikuješ, ker si ti iz obraza bere, da lažeš. Povej, da si prole-

tarec, brez sramu in pa brez strahu stopi v naše vrste, kjer te čakajo kot bratje in sestre, da te oborožimo od nog do glave, od duše do srca z vero v lastno pomoč, v moč proletarske družbe.

Zginila bode beda iz tvoje družine, lica tvojih domačih se bodo posušila in zagledal bodeš tisto zaželjeno pomlad, in sicer oživljeno proletarsko vojsko kot zmagovalko nad današnjimi tlačitelji proletarijata. Vzemimo za resno, da smo dovolj beračili za svoje, pretrpeli dovolj gorja za druge in danes tavamo v bedi in lakoti brez hrane, brez stanovanja, brez vsakega varstva. Če hočemo naprej, strnimo svoje vrste v eno veliko, nepremagljivo organizacijo, združimo vse svoje moči v eno — in ta moč bo pretresla ves svet, zrušila kapitalistične zidove in zmagal bo naš odrešenik — socializem.

Krojaška stavka je izbruhnila v vseh podjetjih dne 14. maja 1923. S strani organiziranega delavstva stavkokazov ni. Dela samo delavnica g. Mastnaka, pa tam so delavstvu znani že itak neki separatisti. Gotovo je, da vedno ne bodo oženjeni s podjetnikom. Znano pa je tudi povsem, da jih on dobro nagradi. Pogajanja so se zavlačevala od 25. februarja t. l. Stavka utegne trajati precej dolgo. Prosimo za ponatis v ostalih časopisih. Napoveduje se začasno zaprtje. Zavedni sodrugi ne prihajajte v Celje.

K stavki pekovskih pomočnikov smo prejeli še sledeče podatke: Stavka je kompaktna v vseh pekarnah. Stavkokazov ni nobenih! Mojstri zaposlujejo in mučijo vajence, s katerimi se jim posreči nekaj kruha skupaj spraviti na trg. (To je slaba tolažba za „Slov. Narod“ in njegove zaveznike. Op. ur.) Pomočniki so v svoji spomenici zahtevali 25% poviška na sedanje plače in šestdneven plačani dopust na leto. Na pogajanjih so pomočniki popustili pri dopustu na tri dni. To pa je bilo gospodom Robavsu in Maleku še preveč in nista podpisala kolektivne pogodbe. Omenjena sta se s svojimi vajenci vzelila v Scherbaumovo parno pekarno, da tam pečeta „Streikbrot“. Devet mojstrov je dosedaj podpisalo pogodbo, ostali pa so proti tridnevem dopustu, radi česar se pri njih stavka nadaljuje. Povzročitelj nadaljne stavke je g. Robavs, kateri zasluži, da si ga delavstvo prav dobro zapomni.

Kultura.

„Kres“. Tretja številka tega res dobrega mesečnika je ravnokar izšla in prinaša nastopno vsebino: Angelo Cerkvenik: Mariška (Dalje). Joško Kovič: Pred najvišjo uro. Ernest Tiran: Zgodba o fakirju in njegovi piščali. Joško Krošelj: Moj prvi jutranji pozdrav. Vinko Möderndorfer: Gorski škrat. — Aforizmi. — Cir: Večni trenotek. Silvester Škerl: Praznik. Čulkovski: Upton Sinclair. — Književnost. — Čulkovski: K Seliškarjevi zbirki „Trbovlje“. Fran Erjavec: Zgodovina socializma v Srbiji. Dr. Ivan Lah: Angelin Hidar. Kaaver Meško: Naše življenje. A. Melik: Jugoslavija. — Mlada Jugoslavija. — Kronika. — Vestnik „Svobode“. — Listnica uredništva. Vsem lesnim delavcem toplo priporočamo čitanje „Kresa“. Naroča se v Ljubljani, Židovska ulica števil. 1/1.

Velika slavnost v Mariboru. Drugi javni nastop telovadcev „Svobode“, ki bo zvezan z veliko ljudsko slavnostjo, se vrši dne 1. julija 1923 v Mariboru. Pri ti priliki nastopijo telovadni odseki „Svobode“ Maribora, Jesenice, Tržiča, Ljubljane, Šiške, Kočevja, Trbovelj in Studencih ter bodo izvajali proste vaje praške olimpijade. Pri slavnosti bodo sodelovali tudi razni delavski pevski zbori, koleksarji, atleti itd. kakor tudi druga delavska društva. Vsa priredba obeta postati pravo manifestacijsko in kulturno slavlje delavstva Slovenije. Opozarjamo na to priredbo lesno delavstvo vse Slovenije, zlasti pa tovariše Maribora in okolice, ter jih pozivljemo na sodelovanje in udeležbo.

Listnica uredništva.

Zaradi kongresa, ki se je vršil dne 6., 7., 8. in 9. v Ljubljani, smo to pot nekoliko zakasneli. Naj nam tovariši oprostite, kajti bilo je nujno potrebno posvetiti vse moči in tudi čas kongresu. V bodoče bo list prihajal zopet redno.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.